

CORISTES I NUMISMÀTICS

“Les coses que no entenc
em desperten una viva simpatia
i un obscur instint de militància”
(Pere Calders)

Ciutat de Mèxic, 1950: L'amo d'una impremta, com que tenia quatre senyores a càrrec i s'havia fet d'una secta que es deia ni més ni menys que “Vida Espiritual”, li ofereix al nostre home quedar-se-la de franc, perquè li havia agafat confiança i de cap manera volia vendre-la a un tercer desconegut (perquè hi tenia treballant una de les senyores i tres de no se sap quants fills). Aquest personatge singular, dit Fernández, havia estat un “Dorado de Villa”, la guàrdia de corps d'en Pancho, i estava especialitzat en la impressió, és clar, de bitllets revolucionaris. Quan en Pere Calders, absolut ignorant del funcionament de la moneda, li va preguntar si aquells bitllets valien, en Fernández li va contestar que si algun comerciant en dubtava, li posaven el pistolot davant de la cara i li deien “¿Cómo no, mano?”. I valien, ja ho crec que sí que valien, va tancar en Fernández.

Nàpols, 2021: Castellino del Biferno, un poblet del Sud d'Itàlia, ha re-introduït els ducats, en forma de bitllets amb l'efígie d'en Maradona que funcionen en paral·lel a l'euro. L'alcalde i impulsor d'aquesta peregrina iniciativa diu estar convençut, en una finta digna d'en Michael Jordan, que a Itàlia “hi mana una oligarquia pitjor que la russa”. I tan ample. No se sap del cert com aquest devot de la secta maradoniana ha aconseguit que la gent hagi acceptat els ducats, però ens ho podem imaginar perfectament¹.

En qualsevol cas, la inèpcia d'en Calders per als afers monetaris era compartida. Ell mateix explica que a un altre exiliat a Mèxic, un tal Jofresa (qui sap si familiar dels mites de la Penya) li va passar per la barretina fer-se banquer. Poca broma, amb en Jofresa. El cas és que va llogar un principal a l'avinguda Juárez del DF, i es va fer construir un taulell, amb un vidre esmerilat i tres finestretes, rotulades “Registro”, “Informe” i “Caja”. Quan hi entraves et trobaves en Jofresa i una noia mexicana que tenia empleada. A la primera finestra sortia en Jofresa i deia “Què vols, Calders?”. I aquest: “Venia a cobrar aquest xec de 25 pesos” (santa innocència, hi havia obert un compte). En Jofresa: “Ah, sí, sí, passa aquí a la finestra del costat”. Passaves al costat, i hi tornava a haver en Jofresa, que mirava un llibre i et deia: “Correcte, sí, passa a l'altra”. I l'altra era la caixa: aleshores el mateix Jofresa obria un calaix i dels 25 pesos en treia 15, per exemple, i començava a palpar-se l'americana per acabar dient-li a l'empleada: “Señorita Lupe, présteme 10 pesos”.

¹ Sobre la moneda i la seva funció com a instrument de canvi, la meva natural humilitat m'impedeix d'insistir-vos, punyeteros, en la vigorosa aportació que vaig fer en el llibre *Economia i Literatura*, on amb el pretext de l'obra de M. Twain *El bitllet d'un milió de lliures*, demostrava que en aquest afer és imprescindible la confiança, un component que es pot obtenir si us plau o per força, com acabem de comprovar.

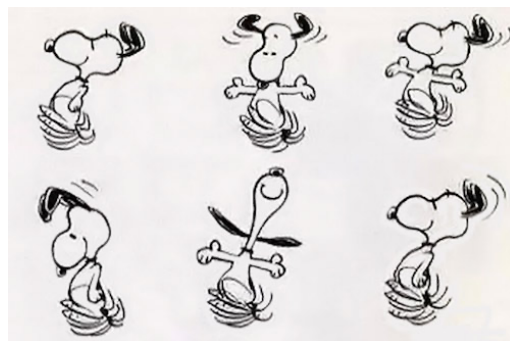
Doncs bé, sorprenentment la Banca Jofresa va funcionar, d'una forma tan absurda com la impremta que regalava en Fernández.

*En Calders, al terrat de l'Editorial Montaner i Simón, on treballava en tornar de l'exili.
Ara hi ha un núvol de ferralla*

Com es pot deduir sense esforç, Mèxic era un país que oferia unes possibilitats enormes: per exemple, hom podia obrir despatx i anunciar-se: “Ginecólogo. Ejerce sin título”. O enginyer, o arquitecte (sempre que especifiquessis a sota “sin título”). En Calders hi va haver de viure 23 anys. Si més no, va entomar l'exili amb humor.

<https://twitter.com/i/status/1443192622974181376>

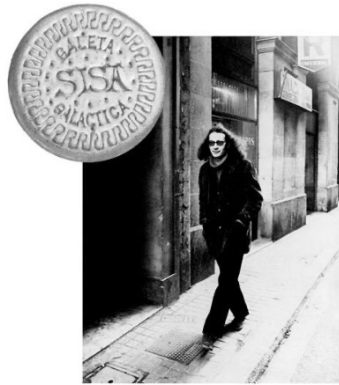

Barcelona, 2024: 50 anys de la companyia Dagoll Dagom. Un dels primers muntatges, “No hablaré en clase” (1977) –que recordo en blanc i negre, tot i que no el vaig veure pas a la tele–, ja va frapar, entre altres raons per la presència del gran Pepe Rubianes: robava tantes escenes que de seguida va haver de dedicar-se a treballar sol, per a descans dels companys i gran alegria del públic.

Dagoll Dagom és moltes coses, i totes de nivell: adaptacions de Gilbert & Sullivan, Parker, Rodoreda, Shaw, Rusiñol o Poe, col·laboracions amb gent com MVM, Guinovart o Bru de Sala, música en directe al teatre, o sèries de televisió (“Me la imatxinava més gran!”).

<https://youtu.be/e4pdSzgmAew?si=Z0kJoxpur4zjF33x>

Doncs als inicis, aquesta colla de joves actors va tenir la impensable pensada d'escenificar contes d'en Pere Calders. I per a posar-hi música (ells són els fundadors del musical català), van anar a buscar en Jaume Sisa², que aleshores s'havia guanyat una modesta fama per una trilogia de discs excepcional: *Qualsevol nit pot sortir el sol* (1975), *Galeta Galàctica* (1976) i el doble LP *La Catedral* (1977).

Així va néixer “Antaviana” (1978), i va ser un boom indescriptible: Les escenes de l’Hedera Helix, l’àngel i en Depa Carel·li (un sicari interpretat per en Rubianes), o el Pare Noel entrant a casa d’una família que es posa a la defensiva davant l’aparició perquè ells celebren els Reis (“se’ns ofereix un servei que no creiem haver sol·licitat”), formen part del record compartit d’un temps en què ens semblava que la Història aniria sempre cap endavant.

La pròpia paraula *Antaviana* ha tingut un gran èxit: sense anar més lluny –i com a exemple que la Història de vegades es mou fent petits cercles–, a Figueres hi havia fins no fa gaire un restaurant encantador que es deia Antaviana, petit com un cop de puny. Doncs bé, durant un temps hi va treballar l’Àlex Casanovas, actor que a la primeria dels 90 va tenir gran èxit presentant a TV3 un concurs amb la Montse Guallar,... qui havia estat l’Arlequí a “Antaviana”.

Els relats calderians reflecteixen aspectes de la vida quotidiana, ordinària, quan de sobte es veu alterada per algun esdeveniment insòlit o fantàstic, davant del qual els personatges reaccionen impàvids, sense escarafalls. I és que, en paraules del mateix autor, en un món de tanta idea fixa d’altra manera “hi ha el perill que et trobin eixelebrat”. Com en Jaume Sisa, que sempre ha preferit escapolar-se de la realitat i instal·lar-se directament en alguna galàxia o altra.

Doncs bé, el narrador tímid i el poeta galàctic es van trobar de ple, en un punt essencial per poder fer via plegats: l’absurd.

Si a partir de l’absurd en Calders s’entesta a desvelar la “veritat oculta” de les coses, en Sisa va més enllà i es pregunta: “quina llavor, quin estel farà germinar de l’inèdit futur una altra realitat?”. Però al capdavall, l’absurd es troba en el nostre dia a dia: Com en Calders

² Una de les cinc persones (Cruyff, Edita Gruberova, Messi i Josep Prats) a qui he demanat un autògraf.

feia notar en una entrevista, cada dia ens llevem i comencem a fer una colla d'operacions que no ens venen de gust: no ens voldríem llevar però ens hem de llevar, ens arreglem, i aleshores seguim un horari que ja m'explicaràs tu. L'home és l'únic animal que menja no quan té gana, no, sinó a les hores de menjar: "Que no és absurd, això?"

Podem assegurar que amb el triomf d'"Antaviana" en Calders va recuperar els lectors perduts, primer amb la guerra i l'exili, i a la tornada el 1962, amb l'imperi del realisme històric, *engagé*, que no deixava marge a la seva ironia carregada de tendresa, amb un humor entre ingenu i amarg, sempre elegant.

I a en Sisa li va permetre d'arribar al "gran" públic, i més al cap de tres anys, quan també amb Dagoll Dagom va estrenar la molt celebrada "Nit de Sant Joan", en què fins i tot hi actuava, fent de Narrador, Cantant Ye-Ye, Macari, i la inoblidable Coca.

<https://youtu.be/1q05CeSLBXg?si=uj46dyeOeOsrO0cV>

"Són galàctics el Comte de Lautréamont i Rimbaud. Ho són el dadà, Pere Calders i la contracultura en general (...) La coherència de Groucho Marx. Foix, Salvat-Papasseit i Brossa. Pujols n'és el màxim exponent amb Dalí i Gaudí. Però també Rusiñol (...) I els versos d'Enric Casasses." (Jaume Sisa. *Els llibres galàctics*. 2018)

Berty Toriás, Calders, Sisa i Rubianes saludant al Romea. Gener de 1980

"Van convidar-lo a pensar i digué que no volia donar molèsties, que ja pensaria a casa".
(Pere Calders. *Invasió subtil i altres contes*. 1978)